

Boom Juridische uitgevers
Postbus 85576
2508 CG Den Haag
T (070) 330 70 33
F (070) 330 70 30
E info@bju.nl
I www.bju.nl

EstateTip Review

Afl. 2009-35

14 oktober 2009

Op weg naar de 'nieuwe' Successiewet (IX)

Ventileren vrij van art. 10 SW

Zoals in *EstateTip Review* 2009-34 aan de orde was, wordt voor het ventileren in de gewijzigde Successiewet een ruim kader geschapen. Van belang is dat de renteovereenkomst binnen de aangiftetermijn wordt gesloten, dat de bevoegdheid krachtens erfrecht is gegeven en de vorderingen die het betreft krachtens erfrecht zijn ontstaan.

Gelet op het feit dat de overeengekomen rente veelal niet tijdens leven betaald wordt, zou art. 10 SW 1956 (nieuw) kunnen spelen. Art. 10 SW 1956 (nieuw) zou, volgens de laatste stand van zaken (Tweede nota van wijziging), als volgt gaan luiden:

1. Al wat iemand ten koste van het vermogen van de erflater heeft verkregen in verband met een rechtshandeling of een samenstel van rechtshandelingen waarbij de erflater of diens echtgenoot partij was, en alle goederen waarop de erflater ten laste van zijn vermogen een vruchtgebruik heeft verworven, worden geacht krachtens erfrecht door overlijden te zijn verkregen, indien:
 - a. de erflater in verband daarmee tot aan zijn overlijden of een daarmee verband houdend tijdstip het genot heeft gehad van een vruchtgebruik of een periodieke uitkering, en
 - b. het vruchtgebruik onderscheidenlijk de periodieke uitkering ten laste is gekomen van de verkrijger.
2. In afwijking van artikel 7, eerste lid, wordt op de waarde van hetgeen op grond van het eerste lid voor de erfbelasting in aanmerking wordt genomen, geen aftrek toegelaten voor vruchtgebruik voor zover dat middellijk of onmiddellijk door de erflater is genoten.
3. Voor de toepassing van dit artikel wordt de erflater geacht een genot van een vruchtgebruik te hebben gehad van de in het eerste lid bedoelde goederen indien hij tegenover het genot dat hij van de goederen heeft aan degene ten laste van wie dat genot komt niet jaarlijks daadwerkelijk een bedrag betaalt dat ten minste gelijk is aan het percentage, bedoeld in artikel 21, dertiende lid, van de waarde van de goederen in onbezwaarde staat.
4. Dit artikel is niet van toepassing indien:
 - a. de verkrijger niet is de partner van de erflater, noch behoort tot diens bloed- of aanverwanten tot en met de vierde graad of hun partners, of
 - b. het genot van het vruchtgebruik of de periodieke uitkering voor de erflater meer dan 180 dagen vóór zijn overlijden is geëindigd.
5. De verdeling die na een overlijden tot stand wordt gebracht zoals die tot stand zou komen bij toepassing van artikel 13, tweede en derde lid, van Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek, wordt voor de toepassing van dit artikel geacht geen rechtshandeling te zijn indien de overeenkomst daartoe binnen de met inachtneming van artikel 45 vastgestelde aangiftetermijn plaatsvindt en die verdeling binnen twee jaar na het overlijden tot stand komt.
6. Dit artikel is niet van toepassing indien het vruchtgebruik, bedoeld in het eerste lid, bestaat uit een vruchtgebruik van een geldsom dat is ontstaan doordat bij een legaat tegen inbreng van die geldsom, de inbreng op basis van een testamentaire bepaling schuldig is gebleven. De eerste volzin is niet van toepassing voor zover de schuldig gebleven inbreng direct of indirect verband houdt met de verkrijging door de erflater van een vruchtgebruik dat ten gevolge van het overlijden van de erflater teniet gaat.

7. Voor de toepassing van dit artikel wordt de overdracht van de blote eigendom als gevolg van de uitoefening van een wilsrecht als bedoeld in de artikelen 19 of 21 van Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek niet aangemerkt als een rechtshandeling in de zin van dit artikel.

8. Indien bij iemand ten aanzien van wie dit artikel zou zijn toegepast indien hij ten tijde van het overlijden van de erflater nog in leven zou zijn geweest, artikel 7 van toepassing zou zijn geweest, vindt ten aanzien van zijn rechtsopvolgers krachtens erfrecht laatstgenoemd artikel toepassing naar rato van hun verkrijging op grond van dit artikel.

Valt de renteovereenkomst onder de greep van dit nieuwe, uit de kluiten gewassen, art. 10 SW 1956? In de Nota naar aanleiding van het verslag, Kamerstukken II 2008/09, 31 930, nr. 9, p. 34 e.v. lezen wij het volgende:

‘Door het bij nota van wijziging weer opnemen van het woord rechtshandeling in de tekst van artikel 10, wordt bereikt dat bij de wettelijke verdeling of bij de verdeling op grond van een traditioneel ouderlijke boedelverdelingstestament, waarbij de langstlevende het genot verkrijgt van de vorderingen op de kinderen, artikel 10 buiten toepassing blijft bij het overlijden van de langstlevende ouder. In deze gevallen vindt de verdeling van rechtswege door en vanwege het overlijden plaats en is geen sprake van een rechtshandeling van de langstlevende echtgenoot bij de afwikkeling van de nalatenschap van de eerststervende echtgenoot. Als er bij deze situaties zogenoemde *rentevaststellingen* worden gemaakt waar het derde lid van artikel 1 op ziet, worden deze voor toepassing van de Successiewet 1956 alleen *krachtens erfrecht* verkregen indien deze binnen de aangiffetermijn van artikel 45 tot stand zijn gekomen. Omdat deze rentevaststellingen binnen de Successiewet 1956 functioneren alsof ze door de erflater zijn gemaakt, wordt het maken van deze rentevaststellingen niet gezien als een rechtshandeling in de zin van artikel 10. Wanneer de rentevaststelling echter buiten de aangiffetermijn plaatsvindt of indien het testament niet voorziet in de mogelijkheid dat de erfgenamen een (andere) rente mogen afspreken, functioneren die rentebepalingen binnen de Successiewet 1956 niet alsof ze door de erflater tot stand zijn gebracht. De wet behandelt deze rentevaststellingen *als* gemaakt door (een of meer) erfgenamen. Daarom is er in die gevallen wel sprake van een rechtshandeling in de zin van artikel 10.’

De toelichting is hier duidelijker dan de wettekst. Dat hier van de wettelijke verdeling of ouderlijke boedelverdeling wordt gesproken, moet ons niet op het verkeerde been zetten wat betreft de renteovereenkomst. Deze testamentaire regelingen gaan *als zodanig* vrijuit voor art. 10 SW 1956 (nieuw), omdat de rechtshandeling zou ontbreken vanwege het ‘van rechtswege’-karakter. Dat was de primaire boodschap van deze aangehaalde passage. Inmiddels is overigens ook het keuzelegaat tegen inbreng terecht gevrijwaard van art. 10 SW lid 6 (nieuw). De *toezegging* op het gebied van art. 10 SW wat betreft de *rentevaststelling*, of in ons jargon: het ventileren, moet men los zien van de genoemde voorbeelden, gelet ook op het algemene karakter van de regeling in art. 1 lid 3 en 4 SW 1956. Zie *Estate Tip Review* 2009-34. Ook een renteovereenkomst bij een legaat tegen inbreng kwalificeert voor de ventieltechniek, zo blijkt uitdrukkelijk uit de toelichting op art. 1 lid 3 en 4 SW 1956 (nieuw), en gaat ons inziens ook vrijuit voor art. 10 SW (nieuw). Mits, vanzelfsprekend, gesloten binnen de aangiffetermijn.

De praktijk kan met de toelichting wat betreft art. 10 SW (nieuw) en de ventielovereenkomst voorlopig wel uit de voeten, zo denken we. *Tot volgende week!*